

DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2022-6-14>
УДК: 364-322:316.45-057.87

Ганна Валентинівна Бойко,
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-1610-5793>
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної філософії та управління,
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна,
hannaboyko@ukr.net

Валерія Сергіївна Овчарова
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-4945-8138>
аспірантка 4 року навчання,
спеціальність «Соціальна робота»,
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна
leraovcharova@gmail.com

Владислав Олександрович Буренков
студент 4 курсу першого рівня вищої освіти,
спеціальність «Соціальна робота»,
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна
vlad21burenkov@gmail.com

ВПЛИВ ГРУПОВИХ ЗАХОДІВ ІЗ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСТВА НА ІНФОРМОВАНІСТЬ І ВМОТИВОВАНІСТЬ ШКІЛЬНОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У науковій статті проаналізовано результати соціологічного опитування учасників заходів «Школи волонтера», які були проведені на базі БО «БФ Карітас Запоріжжя» восени-взимку 2021–2022 років (до початку військової агресії РФ в Україні). Досліджено налаштування школярів та студентської молоді щодо волонтерства, їхньої обізнаності, значущості такої діяльності для себе, володіння інформацією щодо його сфер, переваг. Виокремлено групову соціальну роботу як дієву форму залучення шкільної та студентської молоді до волонтерства, а також проаналізовано ефективність таких методів її організації, як: вебінари, тренінги та групові дискусії для інформування та мотивування шкільної та студентської молоді до волонтерства.

Ключові слова: соціальна робота, волонтерська діяльність, благодійна організація, групова робота, студентська молодь.

Вступ. Волонтерська активність громадян відіграє вагомий роль у функціонуванні всіх інститутів сучасного українського суспільства. Як показує сьогоднішня ситуація в Україні, волонтерство є вагомим фактором консолідації суспільства і ефективного протистояння зовнішній зухвалій агресії, яку наразі ми переживаємо від нападу Росії. Найбільш затребуваними напрямками волонтерської діяльності є такі, що зорієнтовані на надання соціальної допомоги

військовим, внутрішньо переміщеним особам, дітям і людям похилого віку, особам з особливими потребами і всім, хто опинився в скрутному становищі, зумовленому військовою агресією. При цьому волонтерська діяльність є і залишається просоціальною у своїй сутності, і саме тому вона спрямована на розвиток суспільства в цілому, а також найкращих людських якостей окремих представників суспільства – волонтерів. Залучення та підготовка молоді до волонтерства

є сьогодні запорукою їхньої громадської активності, формування патріотизму і згуртованості навколо ідей взаємодопомоги, а також їхньої підтримки мабутнього української нації. На шляху активізації молоді у волонтерській діяльності важливою є вчасна підготовча робота з дітьми шкільного віку, формування їхнього інтересу до суспільних процесів, залучення до посиленої просоціальної діяльності, спрямованої на допомогу тим, хто її потребує.

Наукові дискусії щодо засобів залучення шкільної та студентської молоді до волонтерства протягом останніх десятиліть залишаються актуальними як серед вітчизняних, так і серед зарубіжних вчених. Суттєвий внесок у дослідження волонтерського руху в Україні в контексті соціальної роботи зробила Т. Лях (2010), яка об'єктивізувала волонтерство як соціальний феномен, емпірично дослідила технології залучення та підготовки волонтерів, узагальнила наукові результати щодо менеджменту волонтерських груп. Запорізька дослідниця Н. Заверико (2004) виокремила та дослідила різні управлінські аспекти волонтерства. Р. Вайнола, А. Капська та Н. Комарова (1999) присвятили наукові дослідження тенденціям розвитку волонтерського руху в Україні та технологічним аспектам здійснення волонтерської діяльності у процесі реалізації соціальної роботи. Д. Горелова та О. Корнієвський (2015) порівняли закордонний та вітчизняний досвід волонтерства; О. Зима та В. Підгайна (2011) дослідили історію розвитку українського волонтерства; Н. Янц систематизувала наукові результати щодо впливу явища волонтерства на вирішення соціальних проблем у суспільстві; К. Червоненко (2020) дослідила особливості змісту та форм практичної підготовки майбутніх соціальних працівників до організації волонтерської діяльності учнівської молоді. Група авторів E. Clary, M. Snyder, R. D. Ridge, J. Copeland, A. Stukas, J. Haugen, P. Miene (1998) розробила мультифакторну модель волонтерської діяльності, в основі якої лежить ідея про багатовимірність та структурно складну вмотивованість. Крім цього, автори диференціювали шість соціальних функцій, які стимулюють волонтерську активність, зокрема: ціннісна, когнітивна, саморозвитку, кар'єрного зростання, соціальна та функція захисту.

Австралійські дослідники S. Dolcinar та M. Randle (2007). До цього переліку додали функції взаємності, визнання, самооцінки, реактивності. J. Stankiewicz, B. Seiler, H. Bortnowska (2017) дослідили налаштованість студентів брати участь у діяльності неприбуткових організацій, а також узагальнили основні засоби задоволення «вищих» потреб (higher needs) волонтерів, які вони представили в таких трьох категоріях, як: відношення, визнання та розвиток. Група вчених Університету Північної Дакоти O. Nordstrom, K. Tulibaski та T. O. Peterson (2022) дослідили програмні практики, що сприяють подальшій практичній участі молоді у волонтерській діяльності. Вони визначили, що авторизація, створення безпечного та сприятливого простору, рефлексія, розкриття переваг та спрощення допомагають молоді сформувати новий набір настанов, які сприяють практичній участі молоді у волонтерській діяльності.

Увага багатьох українських та зарубіжних вчених до проблеми організації волонтерської діяльності, підтверджує її наукову значимість та затребуваність подальших розвідок. Зокрема, науковий інтерес викликають форми залучення молоді до волонтерства. Цьому і присвячена наша стаття.

Мета: обґрунтувати ефективність групової соціальної роботи з інформування та залучення студентської молоді до волонтерства.

Методи та методологія дослідження: аналіз та інтерпретування результатів соціологічного опитування. Дослідження було організоване у два етапи. На першому – ми ставили за мету з'ясувати, як вплинула участь у проєкті «Школа волонтера» від БО «БФ» Карітас» на рівень обізнаності та мотивації студентства щодо волонтерства. Другий етап був присвячений порівняльному аналізу уявлень про волонтерство, його актуальні напрямки та переваги для себе у здобувачів середньої освіти та студентів закладів вищої освіти, виявленню дієвих засобів залучення молоді до цього виду діяльності. Для цього було реалізовано метод суцільного опитування із застосуванням ресурсу Google Forms.

Протягом жовтня – грудня 2021 був здійснений перший етап дослідження, який був організований під час роботи Школи волонтера від БО «БФ» Карітас». Ця Школа волонтера

включала знайомство студентів з феноменом волонтерства, його історією, правовими засадами в Україні, закордонним досвідом волонтерства, а також передбачала зустрічі студентів з досвідченими запорізькими волонтерами, присвячені організаційним та мотиваційним питанням волонтерської діяльності. Участь у роботі школи взяли студенти факультету соціології та управління Запорізького національного університету (м. Запоріжжя). На цьому етапі було проведено вхідне і вихідне опитування студентів – учасників Школи волонтера. Вхідну анкету заповнили 29 осіб, вихідну – 21 особа, таким чином для аналізу бралась 21 анкета від респондентів, які заповнили як вхідну, так і вихідну анкети. В опитуванні взяли участь студенти віком від 17 до 19 років, шестеро з них (28,5 %) мали попередній досвід волонтерської діяльності. Всі учасники опитування – студенти 1–3 курсів соціальноорієнтованих спеціальностей.

У другому етапі дослідження взяли участь 46 респондентів у віці від 13 до 24 років, що склали дві кількісно рівні групи. А саме, перша група – це школярі, які отримують повну загальну середню освіту та студенти, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста у Економіко-правничому фаховому коледжі Запорізького національного університету (м. Запоріжжя), друга група – студенти Запорізького національного університету (м. Запоріжжя) (більша частина їх були учасниками 1 етапу нашого дослідження). У такий спосіб ми виділили дві групи респондентів для здійснення порівняльного аналізу. Ці групи

різняються за рівнем здобуття освіти: 52 % школярі/студенти профільної середньої освіти та 48 % студенти ЗВО. З них у межах групи учасників, які здобувають профільну середню освіту, 12,5 % складають хлопці і 87,5 % дівчата. Серед здобувачів вищої освіти 31,82 % хлопців і 68,18 % дівчат.

За допомогою методу порівняльного аналізу ми намагалися визначити, як заходи з популяризації волонтерства (тренінги, вебінари та Школа волонтера) впливають на залучення молоді до волонтерства.

Обидві групи брали участь у заходах з популяризації волонтерської діяльності, які були організовані БО «БФ» Карітас Запоріжжя». Це були інформаційні зустрічі та заняття у Школі волонтера. А також вебінари, майстер-класи, групові дискусії, які були проведені протягом січня 2022 року. Соціологічне опитування проводилось у лютому 2022 (до початку військової агресії РФ в Україні) шляхом застосування ресурсу Google Forms.

Результати емпіричного дослідження.

Порівняльний аналіз отриманих нами даних дав можливість отримати широкий спектр інформації. На підставі цього аналізу нами було охарактеризовано різні аспекти щодо інформованості про волонтерство та значущості такої діяльності для респондентів. Було виявлено, що студенти-учасники Школи волонтера перед початком занять оцінили свій рівень знань на 4–5 балів з 10 балів, а після закінчення Школи волонтера на 7–9 балів. Така динаміка підтверджує позитивний вплив Школи волонтера на рівень знань молоді щодо волонтерства (рис. 1).

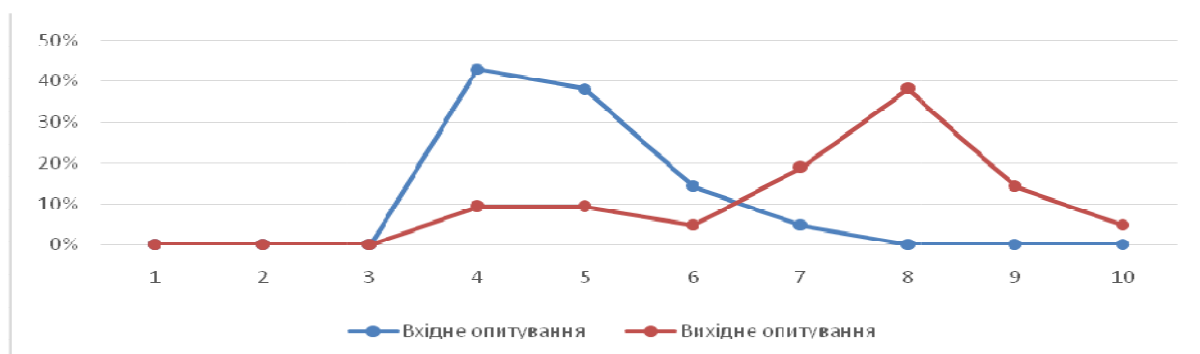

Рис. 1. Відповіді на запитання «Оцініть свій рівень знань про волонтерську діяльність від 1 до 10, де 1 – дуже погано, а 10 – дуже добре.

Порівняння відповідей на запитання «Чи плануєте ви в подальшому долучитись до волонтерської діяльності та бути волонтером?» (рис. 2) перед початком навчання та після не фіксує жодної динаміки у

підвищенні вмотивованості до волонтерської діяльності, що може свідчити про те, що заходи Школи волонтера демонструють ефективність по відношенню до самомотивованих учасників.

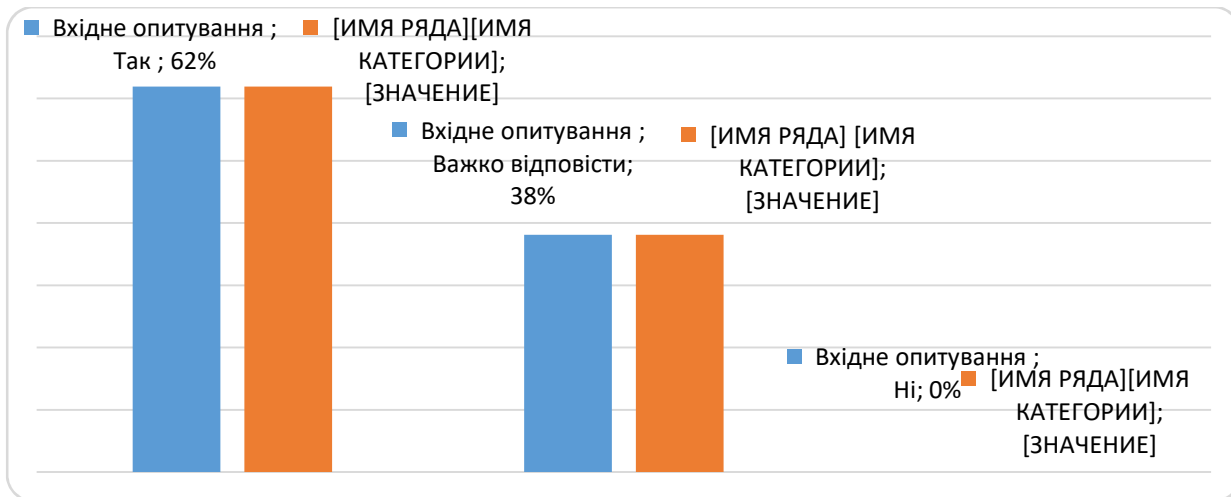

Рис. 2. Відповіді на запитання «Чи плануєте ви в подальшому долучитись до волонтерської діяльності та бути волонтером?»

Певні зміни в мотиваційних аспектах внаслідок проходження молоддю Школи волонтера вдалось зафіксувати через аналіз відкритих відповідей на запитання «Зазначте, будь ласка, що мотивує вас або потенційно могло б замотивувати до зайняття волонтерською діяльністю? (зазначте три або чотири словосполучення)». Виявилось, що перед початком навчання у Школі волонтера відповіді респондентів здебільшого стосувались альтруїстичних мотивів (допомога, підтримка тих, хто цього потребує (71,5 %)), інші відповіді стосувались можливості саморозвитку та конструктивного цікавого дозвілля. Однак, після проходження навчання у Школі волонтера збільшилась кількість респондентів, які відзначили, що їх до волонтерства мотивує можливість власного розвитку та конструктивного, корисного і цікавого дозвілля (52,3 % відповідей), та зменшилась кількість респондентів (47,7 % відповідей), які зазначають значущість своїх альтруїстичних мотивів. Така динаміка може свідчити про те, що участь у Школі волонтера допомогла респондентам усвідомити волонтерство не тільки як соціально корисну

діяльність, спрямовану на допомогу іншим, але й як діяльність, що має особистісно та професійно значимий позитивний вплив. Якщо перед навчанням у Школі волонтера молодь мотивувалась виключно гуманітарним результатом своєї волонтерської діяльності, який відображався у наданні допомоги, впливові на навколишнє соціальне середовище, то після навчання доволі суттєвими мотиваційними факторами стали: можливість власного розвитку, набуття нових знань та навичок, міжособистісних контактів, корисних для подальшого професійного зростання, відкрилися перспективи отримати цікаву для себе інформацію про нові можливості працевлаштування.

Порівняльний аналіз даних, отриманих у другому етапі дослідження із підгрупами школярів/студентів профільного коледжу, які пройшли вебінар, присвячений волонтерству, та студентів ЗВО, які пройшли Школу волонтера, виявив різницю у розумінні респондентами поняття «волонтерська діяльність». Порівняння відповідей учасників дозволило з'ясувати, що школярі та студенти профільного коледжу порівняно зі студентами ЗВО рідше розуміють

волонтерську діяльність крізь призму особистого соціально корисного внеску, який вони здійснюють через участь у волонтерстві, відповідно 79,17 % (студенти ЗВО) у порівнянні з 54,66 % (школярі/студенти закладу профільної середньої освіти).

Порівняльний аналіз відповідей на питання стосовно самого досвіду участі у волонтерській

діяльності дозволив виявити, що школярі та студенти фахового коледжу порівняно зі студентами ЗВО частіше зазначають тривалий досвід власного волонтерства: (70,83 %), ніж студенти ЗВО, які займалися цим раніше (40,91 %). Студенти ж ЗВО зазначають у своїх відповідях зниження власної волонтерської активності (рис. 3).

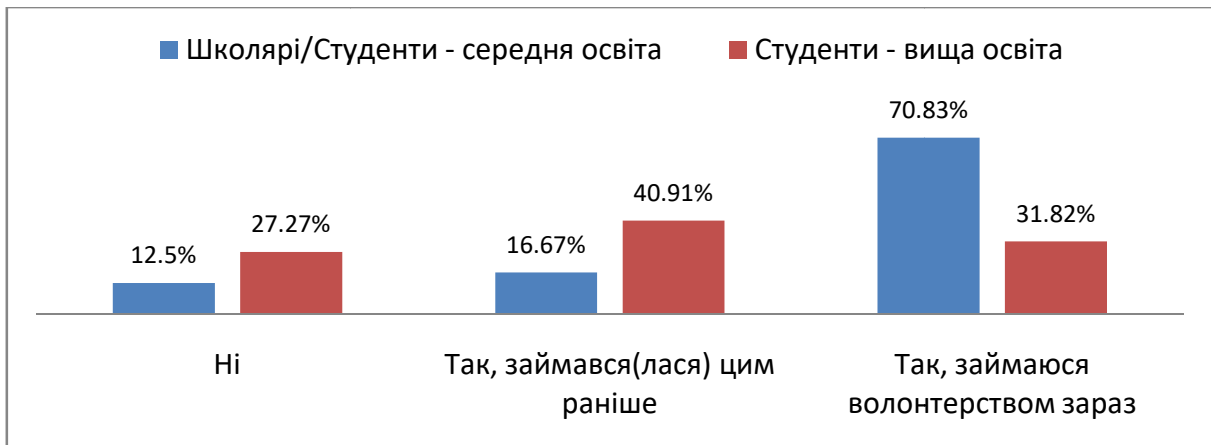

Рис. 3. Порівняння досвіду школярів/студентів фахового коледжу та студентів ЗВО у волонтерстві

Порівняльний аналіз думок учасників про те, чи повинні волонтери володіти спеціальними знаннями, підготовкою, щоб здійснювати волонтерську діяльність (рис. 4), дозволив виявити, що переважна більшість як школярів та студентів фахового коледжу, так і студентів ЗВО вказують на необхідність спеціальних знань для реалізації різних волонтерських завдань (75 % і

68,18 % відповідно). При цьому студенти ЗВО порівняно зі школярами та студентами фахового коледжу частіше вказують на необхідність підготовки для здійснення волонтерства (27,27 % та 16,67 % відповідно). Така різниця, на наш погляд, відображає більшу особисту відповідальність за результати волонтерської діяльності студентами ЗВО.

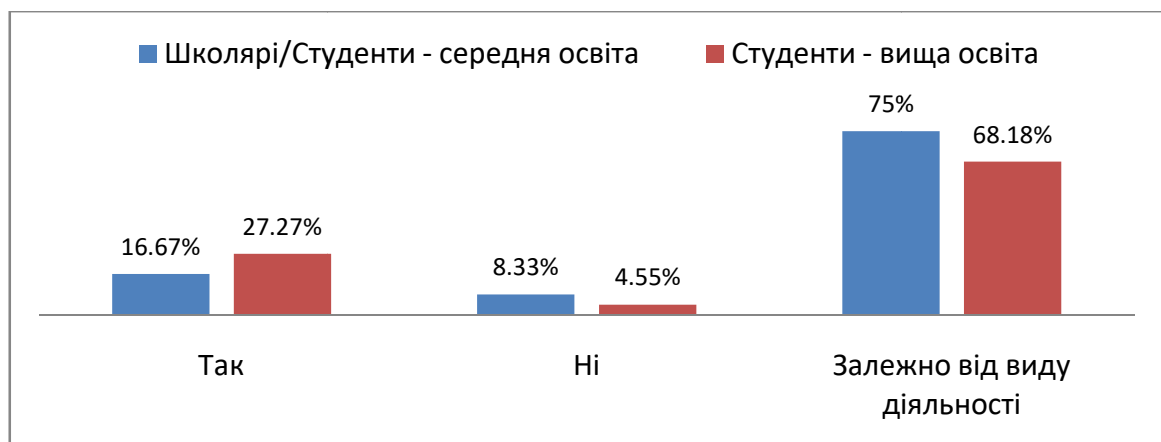

Рис. 4. Порівняння важливості підготовки до волонтерства з точки зору школярів/студентів фахового коледжу та студентів ЗВО

Порівняльний аналіз даних щодо важливості залучення людей до волонтерської діяльності дозволив виявити, що школярі та студенти фахового коледжу порівняно зі студентами ЗВО частіше вказують, що додаткове стимулювання сприятиме підвищенню ефективності волонтерської

діяльності (83,33 % та 50 % відповідно) (рис. 5). При цьому студенти ЗВО, порівняно зі школярами та студентами фахового коледжу, вказують, що волонтерська діяльність повинна бути добровільною та безкорисною діяльністю, дізнаватися про неї волонтери повинні теж з власної ініціативи (45,45 %).

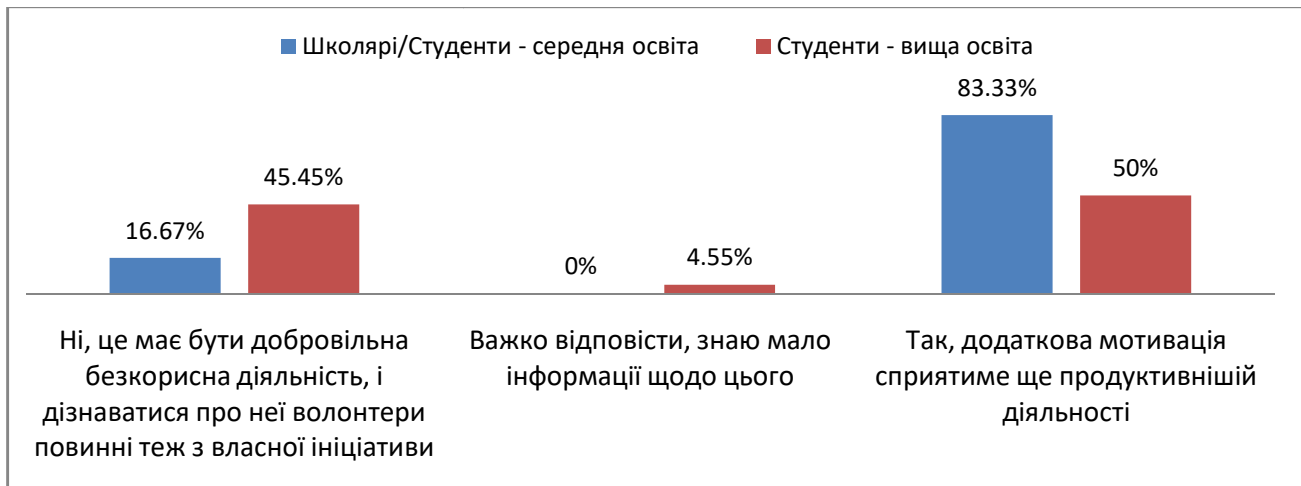

Рис. 5. Порівняння відповідей на питання щодо важливості залучення до волонтерства з точки зору школярів/студентів коледжу та студентів ЗВО

Порівняльний аналіз відповідей на питання щодо проведення в освітніх закладах інформаційних заходів, які присвячені волонтерству, дозволив виявити, що студенти ЗВО частіше відзначають, що такі заходи проводяться (81,82 %), порівняно зі школярами та студентами фахового коледжу (58,33 %) (рис. 6). Співставлення з відповідями на попереднє питання дає можливість виявити, що інформаційних заходів щодо

волонтерства у ЗВО проводиться більше, ніж у школах.

Аналіз відповідей на питання, присвячене зацікавленості респондентів в участі у таких заходах виявив, що зацікавленість суттєво вища у школярів та студентів закладів фахової середньої освіти (87,55 %) у порівнянні зі студентами ЗВО (54,55 %). При цьому негативні відповіді щодо таких заходів наявні тільки у групі студентів ЗВО (18,18 %).

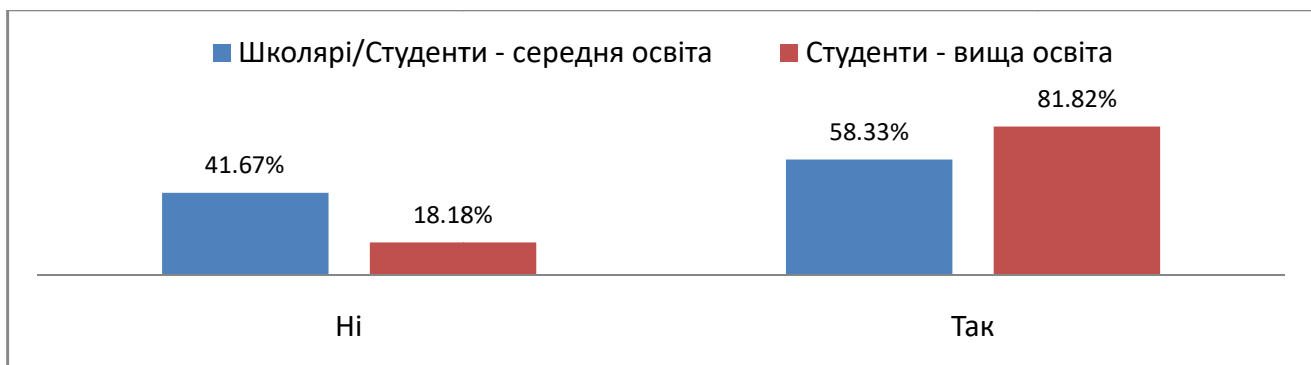

Рис. 6. Порівняння відповідей щодо проведення інформаційних заходів щодо волонтерства у навчальному закладі з точки зору школярів/студентів фахового коледжу та студентів ЗВО.

Порівняльний аналіз думки, чи цікаво було взяти участь в освітньому заході, присвяченому волонтерству (рис.7), дозволив виявити, що школярі та студенти коледжу (87,5%), у порівнянні зі студентами ЗВО (54,55%),

виявляють значно більше бажання у цьому. Це підкреслює готовність школярів брати участь у просвітницьких заходах щодо волонтерства, їхню затребуваність цією групою.

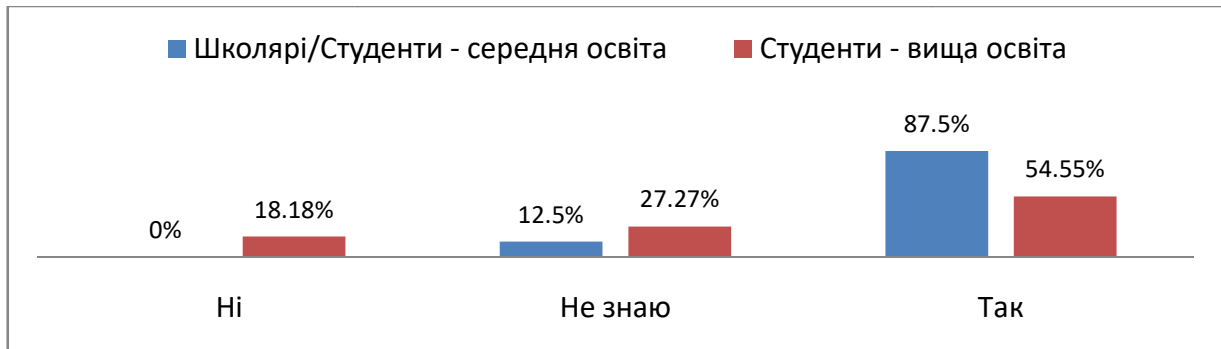

Рис. 7. Порівняння відповідей щодо зацікавленості брати участь у освітньому заході, присвяченому волонтерству, школярів/студентів фахового коледжу та студентів ЗВО.

Порівняльний аналіз найбільш актуальних напрямків волонтерської діяльності дозволив виявити, що школярі та студенти коледжу вважають, що робота з дітьми дошкільного віку (12,28%) та допомога у підготовці та проведенні свят (10,53%) є важливими. При цьому студенти ЗВО зазначили, що допомога військовим (21,65%), людям похилого віку (10,31%) та тваринам (13,4%) є більш актуальними та

цікавими для них. Такі результати дають можливість зрозуміти, що для молоді шкільного віку більше зацікавлення викликають волонтерські програми, пов'язані з комунікацією з дітьми та такі, що включають розважальний контент, що базується на можливості проявити себе. На противагу студентська молодь більше зорієнтована у соціальному та екологічному сприянні (рис. 8).

Рис. 8. Порівняння переваг у напрямках волонтерської діяльності школярів і студентів фахового коледжу та студентів ЗВО

Порівняльний аналіз видів волонтерства, до яких респонденти могли б долучитися або займаються ним зараз, дозволив виявити, що школярі та студенти фахового коледжу хочуть залучитися або залучені до допомоги тваринам (19,15 %) та екологічних акцій (21,28 %). При цьому студенти ЗВО хочуть або вже залучені до роботи з дітьми дошкільного віку (13,19 %) та допомоги людям похилого віку (13,19 %). У такий спосіб можемо визначити різницю у сферах волонтерства, які зазначили учасники опитування у відповідях. Для школярів/студентів коледжу характерна готовність до екологічного волонтерства, у той час як студентів ЗВО більше цікавить волонтерство соціальне.

Висновки. Порівняльне дослідження, реалізоване у два етапи протягом 2021 року, дозволило визначити вплив групових просвітницьких заходів на інформованість і вмотивованість шкільної та студентської молоді до волонтерства. Серед реалізованих в експериментальних групах заходів були: Школа волонтера, тренінги, вебінари, майстер-класи та групові дискусії на різні теми, дотичні до феномену волонтерства. Крім цього, були використані такі способи залучення школярів та студентів до волонтерської діяльності:

1) виступи працівників та організаторів громадських, благодійних і державних організацій у закладах середньої та вищої освіти з приводу організації волонтерський груп;

2) розповсюдження запрошень у шкільних та університетських порталах, соціальних мережах про майбутні акції та заходи;

3) реклама благодійних і громадських організацій у газетах та на телебаченні;

4) розповсюдження афіш, флаєрів у закладах середньої та вищої освіти;

5) створення сайту з чат-ботом в інтернеті та інтернет-додатку, де вказано всі громадські заходи та акції, де потрібна допомога волонтерів з указанням часу, місця, організатора та мети проведення;

6) створення власної ідеї волонтерської діяльності (волонтерської програми) та розповсюдження цієї інформації через соціальні мережі та групи для спілкування;

7) розповсюдження мотиваційної анкети для майбутніх волонтерів під час онлайн- та офлайн-заходів, де надається допомога бенефіціарам для того, щоб дізнатися в учасників щодо їхнього бажання стати волонтерами.

Ґрунтуючись на отриманих у результаті опитування даних, стверджуємо про позитивний вплив зазначених заходів на підвищення рівня інформованості респондентів щодо феномену волонтерства, законодавчої бази та напрямів реалізації волонтерської діяльності в Україні (значне збільшення показників обізнаності з 5-6 до 8-9). Крім цього, респонденти (75 % студентів та 68 % школярів) виявляють усвідомлену потребу у подальшому набутті спеціальних знань та умінь волонтера. З'ясовано, що у процесі просвітницької роботи у школярів та студентів змінюється ціннісне ставлення до волонтерства: підвищується особистісно-професійна значимість цієї діяльності (72 % у студентів, 56 % у школярів), підвищується значимість досвіду роботи волонтером. Спектр мотивів залучення до волонтерської активності розширюється: окрім виключно гуманітарних задач (допомогти, нагодувати, підтримати тощо), школярі та студенти вказують цілу низку особистісно значимих мотивів (розвиток доброзичливості, почуття гідності, толерантності тощо).

Крім цього, було виявлено вікову специфіку процесу інформування та залучення молоді до волонтерської діяльності. Зокрема, школярі зацікавлені в участі у заходах з поширення інформації про волонтерство (87,5 %), студенти демонструють значно менше бажання включатися в такі види активності (54 %). Крім цього, вікова специфіка виявляється також у змісті інтересів молоді щодо певних напрямків волонтерської діяльності. Так, школярів більше цікавить робота з молодшими дітьми, допомога у проведенні дозвіллевих заходів та свят. Студентська молодь зацікавлена у реалізації напрямів, пов'язаних із допомогою постраждалим у війні, особам з особливими психофізичними потребами тощо. Важливу відмінність також виявлено і у внутрішній мотивації до волонтерства: школярів та студентів коледжів більше цікавить соціально корисний внесок та розширення кола спілкування, які вони

здійснюють через волонтерство. Значущими для студентів ЗВО виявилися мотиви користі для себе, а саме: розвиток професійних компетенцій, системи контактів, корисних для подальшого професійного розвитку.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з врахуванням кризової ситуації воєнного стану, яку наразі переживає Україна. Вивчення впливу досвіду переживання війни і необхідності боронити Батьківщину як на

волонтерство в цілому, так і на погляди молоді щодо волонтерства та його значущості для себе і суспільства зокрема. Важливими є дослідження створення волонтерських центрів у взаємодії «школа-коледж-заклад вищої освіти» для організації системної роботи з волонтерами, формування традиції передачі досвіду, значущості для професійного становлення, розвитку активної життєвої позиції сучасної молоді – майбутнього нашої України.

Література

- Вайнола Р., Капська А., Комарова Н. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку. Київ : Академпрес, 1999. 112 с.
- Горелов Д. М., Корнієвський О. А. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики (аналітична доповідь). Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2015. 36 с.
- Заверико Н. Основи управління діяльністю волонтерів: посібник для керівників волонтерських груп та програм. Запоріжжя, 2004. 25 с.
- Лях Т. Методика організації волонтерських груп : навч. посіб. Київ : КУ ім. Бориса Грінченка, 2010. 149 с.
- Зима О. Г., Підгайна В. О. Особливості волонтерства та його розвиток в Україні. Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. 48 с.
- Червоненко К. С. Зміст та форми практичної підготовки майбутніх соціальних працівників до організації волонтерської діяльності учнівської молоді. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Scientific Journal of Khortytsia National Academy. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота) : наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2020. Вип. 1(2). С. 147–154 DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-2-15>*
- Янц Н. Д. Основи діяльності волонтерів : курс лекцій. Переяслав-Хмельницький, 2009. 200 с.
- Clary E. G., Snyder M., Ridge R. D., Copeland J., Stukas A. A., Haugen J., Miene P. Understanding and assessing the motivations of volunteers: a functional approach *Journal of Personality and Social Psychology*. 1998. № 74(6). P. 1516–1530.
- Dolcinar S., Randle M. What motivates which volunteers? Psychographic heterogeneity among volunteers in Australia *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*. 2007. № 18. P. 35–155.
- Stankiewicz, J., Seiler, B., & Bortnowska, H. (2017). Motivation of management students to engage in volunteering (in the light of research results). *Management*, 2017. 21(1), P. 179–190.
- Nordstrom O., Tulibask K. L., Peterson T. O. (2022). Bridging the Gap: A qualitative analysis of what it takes to inspire youth to engage in volunteering. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 51(2), 350–368.

References

- Vainola, R., Kapska, A. & Komarova, N. (1999). Volunteering movement in Ukraine: tendencies of the development : Academpres (ukr).
- Horielov, D. M. & Kornievskiy, O. A. (2015) Volunteering movement: world's experience and Ukrainian civic practice : National Institute of Strategical Studies (ukr).
- Zaveryko, N. (2004). Basics of volunteering management: manual for managers of volunteers' groups and programs (ukr).
- Liakh, T. L. (2010). Methods of organizing volunteer groups : Borys Grinchenko Kyiv University (ukr).

- Zyma, O. G. & Pidhaina, V. O. (2011). Features of volunteering and its development in Ukraine : KNEU (ukr).
- Yanc, N. D. (2009). Basics of volunteering activities: course of lectures (ukr).
- Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J. & Miene, P. (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: a functional approach *Journal of Personality and Social Psychology* № 74(6) 1516–1530 (eng).
- Dolcinar, S. & Randle, M. (2007). What motivates which volunteers? Psychographic heterogeneity among volunteers in Australia *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*. № 18. 35–155.
- Stankiewicz, J., Seiler, B., & Bortnowska, H. (2017). Motivation of management students to engage in volunteering (in the light of research results). *Management*, 21(1), 179–190.
- Nordstrom, O., Tulibaski, K. L., & Peterson, T. O. (2022). Bridging the Gap: A qualitative analysis of what it takes to inspire youth to engage in volunteering. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 51(2), 350–368.
- Chervonenko, K. S. (2020). Contents and forms of practical training for future social workers to organize students' volunteer activities. *Scientific Journal of Khortytsia National Academy. (Series: Pedagogy. Social Work) : scientific journal / [editorial board : V. Nechyporenko (chief editor) and others] : Publishing house of the Municipal Institution of Higher Education Khortytsia National Educational and Rehabilitation Academy of Zaporizhzhia Regional Council, Iss. 1(2). 147–154. <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-2-15> (ukr).*

THE EFFECT OF GROUP EVENTS PROMOTING VOLUNTEERING ON THE AWARENESS AND MOTIVATION OF SCHOOL AND HIGHER EDUCATION STUDENTS

Hanna Boiko, Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Assistant Professor at the Department of Social Philosophy and Administration, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine, e-mail : hannaboyko@ukr.net

Valeriia Ovcharova, postgraduate student (social work) at the Department of Social Philosophy and Administration, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine, e-mail : leraovcharova@gmail.com

Vladyslav Burenkov, undergraduate student at the Department of Social Philosophy and Administration, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine e-mail : vlad21burenkov@gmail.com

The publication deals with the theoretical and empirical researches of school and higher education students' involvement in volunteering. The sociological survey analyzes results of students' volunteering experiences among the participants of information events in the autumn-winter of 2021-2022 (before the Russian military aggression in Ukraine). The results of this sociological survey have shown specific features of school and higher education students' attitude to volunteering. Attitudes to volunteering among school and higher education students, their awareness, the importance of such activities for them, knowledge about volunteering areas and volunteering benefits have been analyzed. The authors of the article analyze the results of the sociological survey of students who participated in the volunteering school (entrance and exit survey). Conclusions which were based on this survey help to define the impact of master-classes at the volunteering school on students' perceptions of volunteering, the importance of volunteering for students. The authors paid special attention to the study of the volunteering school's impact on young people (school and higher education students) in the context of their informing and involvement in volunteering practices. Based on the results of the comparative analysis of volunteering practices among school and higher education students, the specifics of the ideas of the two groups of young people about volunteering have been determined.

The article also analyzes forms of informational and explanatory work which can be used for informing and involving young people in volunteering, the effectiveness of webinars, trainings, group discussions,

volunteering schools, which are held in "Caritas Zaporizhzhia Charitable Fund" to inform and motivate school and higher education students to volunteering. On the basis of this, the authors have considered and singled out the most effective forms of group informing social work and its stages with these age groups for their education before volunteering. The fact that the information work is more effective for the schoolchildren than for higher education students is determined. It is important for the students that volunteering meets their interests, provides an opportunity to develop their skills and contacts that are important in their future professional activities. The authors determine the perspective of further research taking into account the development of youth volunteering in the conditions of martial law in Ukraine associated with military aggression.

Key words: social work, volunteering activity, group work, schoolchildren, student youth.

Авторський внесок кожного із співавторів: Бойко Г. В. – 40 %, Овчарова В. С. – 30 %, Буренков В. О. – 30 %.

Стаття надійшла до редакції / Received 30.05.2022

Прийнята до друку / Accepted 15.06.2022

Унікальність тексту 99 % (Unicheck ID1012314546)

© Бойко Ганна Валентинівна, Овчарова Валерія Сергіївна, Буренков Владислав Олександрович, 2022

DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2022-6-15>
УДК 364-322:001.891]:355.01(470+477)

Анастасія Михайлівна Котелевець
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-0177-0440>
аспірантка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи,
Київський університет імені Бориса Грінченка, Інститут людини
м. Київ, Україна,
a.kotelevets.asp@kubg.edu.ua

ДОСЛІДЖЕННЯ НАПРЯМІВ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

У науковій статті акцентується увага на зміні характеру волонтерства, зокрема, – зростання волонтерських ініціатив та індивідуального волонтерства після повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року. Для визначення пріоритетних напрямів волонтерської діяльності в зазначеній конкретно-історичній ситуації було здійснено критеріальний аналіз кількісних даних соціологічних досліджень: «Ставлення молоді до участі у волонтерській діяльності» (2016 р.), «Восьмого загальнонаціонального опитування: адаптація українців до умов війни» (2022 р.); загальнонаціональне дослідження компанії GfK Ukraine щодо стану волонтерства в Україні (на замовлення Організації Об'єднаних Націй у грудні 2014 року). На підставі осмислення та узагальнення даних цих досліджень репрезентовано актуальні характеристики провідних напрямів волонтерської діяльності після повномасштабного вторгнення 2022 року.

Ключові слова: волонтерська діяльність, волонтерство, волонтер, соціальна активність, молодь, російсько-українська війна.

Вступ. Волонтерська діяльність набирає обертів з кожним роком незалежності України, зокрема, з 2014 року волонтерство перелаштувалось на потреби, що виникли у

зв'язку з війною Росії проти України. Після повномасштабного вторгнення на територію України 24 лютого 2022 року волонтерська діяльність отримала нові виклики та завдання.